

Антон Чалий – аспірант Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: педагогіка вищої школи; сучасна дидактика; індивідуалізація навчання студентів в освітньому процесі здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

✉ a.chalyi@gmail.com

id <https://orcid.org/0009-0003-3299-1515>

УДК 378.147:159

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-124-129>

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УСПІШНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті обґрунтовано вплив рівня розвитку емоційного інтелекту на підвищення успішності й ефективності навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Емоційний інтелект трактується як здатність індивіда аналізувати власні емоції, а також розуміти емоції інших людей. Це здатність розрізняти різні емоції та правильно їх позначати. Емоційний інтелект формує мислення та поведінку людини. Дослідження емоційного інтелекту набувають все більшої популярності серед психологів, педагогів і фахівців дотичних галузей. Необхідним підґрунтям для підвищення ефективності й успішності навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти є належний рівень розвитку емоційного інтелекту. Розвиток емоційного інтелекту сприяє покращенню самоусвідомлення та саморегуляції здобувачів освіти, що, своєю чергою, уможливує усвідомлення студентами того, як їхні почуття впливають на виконання роботи, ухвалення продуманих рішень, виконання навчальних завдань.

Емоційний також розуміємо як здатність ідентифікувати, аналізувати та контролювати власні емоції й емоції інших людей, що має вирішальне значення для досягнення особистого успіху та благополуччя. Навички міжособистісного спілкування стають усе більш важливими для роботодавців, на додаток до технічних компетенцій, і це перетворює емоційний інтелект на вирішальну особистісну здатність, що потребує системного й систематичного розвитку в здобувачів освіти.

Успішність навчання у сучасному світі, що швидко змінюється, залежить не лише від технічних навичок, але й від таких нематеріальних рис, як емоційний інтелект і кар'єрна спрямованість. Прихильність людини до обраного професійного шляху та майбутнього місця роботи відображається в її кар'єрній спрямованості, старанності під час навчання, яка також визнана важливим чинником добробуту здобувачів освіти й ефективності їхнього навчання. Позитивні результати та досягнення високих показників у навчанні пов'язані з емоційним інтелектом, який є здатністю ідентифікувати, розуміти та регулювати власні емоції, а також емоції інших людей.

Ключові слова: загальний інтелект, емоційний інтелект, успішність навчання, ефективність навчання, здобувачі освіти, здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Постановка проблеми. Одна з пріоритетних цілей сучасної дидактики загалом та психодидактики – це формування і розвиток емоційного інтелекту здобувачів освіти.

Емоційний інтелект (ЕІ) – це здатність індивіда аналізувати власні емоції, а також розуміти емоції інших людей. Це здатність розрізняти різні емоції та правильно їх позначати. ЕІ формує мислення та поведінку людини. Емоційний інтелект набуває все більшої популярності серед психологів, педагогів та фахівців інших галузей. Попередні дослідження, проведені на тему ЕІ, дійшли висновку, що емоційний інтелект робить людину більш цілісною на шляху до досягнення певних цілей, у той час як загальний інтелект (ЗІ) стає менш важливим у цьому відношенні порівняно з тим, як вважалося раніше.

Найскладнішими для студентів є навички вирішення проблем, а найлегшими – самооцінювання та надання інформації про власну роботу. Коли людина дорослішає, її цілі починають ставати реалістичними й людина починає більш ретельно планувати свій кар'єрний успіх, самооцінка дає їй змогу дізнатися про свої сильні та слабкі сторони, які вона може слабкі сторони, які вони можуть покращити, щоб кваліфіковано змінювати себе та свою діяльну організацію. Емоційний інтелект допомагає в прогнозуванні правдивості особистості, аналітичності, креативності, комунікабельності, винахідливості та конформізму в кар'єрних починаннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми формування емоційного інтелекту здобувачів освіти як психолого-педагогічної проблеми загалом та зокрема soft-skills (м'які/гнучкі навички) присвячено праці вітчизняних (Н. Арістової, Н. Бишевець, О. Малихіна, М. Павельчук, Р. Попова, М. Стасюк, О. Топузова, М. Шпак тощо), а також зарубіжних науковців (М. Amalu, M. Brackett, A. Chaudhry, P. Datta, F. Romanelli, P. Salovey, N. Schutte, A. Usman); питанням підвищення успішності та ефективності навчання здобувачів освіти опікувалися вчені С. Алексеева, Н. Арістова, Т. Засекина, Л. Калініна, О. Малихін, О. Топузов та інші.

Водночас, питання впливу розвитку емоційного інтелекту на підвищення успішності й ефективності навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти не є ґрунтовно дослідженим.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності вивчення впливу високого рівня розвитку емоційного інтелекту на підвищення успішності й ефективності навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Основні методи дослідження. Для досягнення визначеної мети в дослідженні використано низку теоретичних методів: аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження; термінологічний аналіз – використано задля визначення сутності ключових понять дослідження; структурно-логічний метод – уможливив висвітлення особливостей впливу емоційного інтелекту на підвищення успішності й ефективності навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Результати та обговорення. Емоційний інтелект відіграє вирішальну роль у професійному розвитку людини в ХХІ столітті. Складники емоційного інтелекту (творче мислення; стійкість, гнучкість і маневреність; мотивація та самосвідомість; допитливість та навчання протягом життя; емпатія та активне слухання; лідерство та соціальний вплив тощо) посідають перші місця в переліку ключових навичок 2023 року в звіті про майбутні професії Всесвітнього економічного форуму 2023 року (Future of Jobs Report, 2023).

Численні дослідження вчених виявили зв'язок між емоційним інтелектом, а також загальним інтелектом та академічними й професійними досягненнями, а також підвищенням когнітивних здібностей людини (Romanelli et al., 2006; Chaudhry & Usman, 2011; Amalu, 2018). Учні та дорослі з вищим рівнем емоційного інтелекту сприймаються однолітками як більш просоціальні, менш ворожі та менш конфліктні у міжособистісних стосунках (Brackett et al., 2011). Результат виявляється в покращенні соціальних навичок і зв'язків, особистий когнітивний та інтелектуальний розвиток може покращитися, що в кінцевому підсумку призведе до вищих академічних досягнень (Schutte et al., 2001). Емоційний інтелект визначається як здатність розпізнавати, отримувати доступ та продукувати емоції задля сприяння розумінню. Розуміння й контроль

емоцій – це дві з чотирьох здібностей, описаних в одній із моделей емоційного інтелекту, поряд зі сприйняттям та аналізом емоцій. Дослідження взаємозв'язку між емоційним інтелектом та прагненням учнів до академічного успіху, проведене Р. Datta (2015), також дало переконливі докази що ці два чинники нерозривно пов'язані між собою. Як наслідок, низьку академічну успішність можемо пов'язати з недостатнім рівнем розвитку емоційного інтелекту в здобувачів освіти. Здатність здобувачі вищої освіти (студента) адаптуватися до академічних очікувань ускладнюється, якщо йому бракує належного рівня розвитку емоційного інтелекту. Емоційний інтелект може бути недостатнім у цих здобувачів освіти, і вони можуть бути не в змозі досягти особистих цілей, таких як хороша успішність у навчанні та ін.

У постіндустріальному суспільстві провідна роль належить розвитку науки, освіти й активному використанню новітніх цифрових технологій. Освіта 4.0 – це система освіти, яка відповідає вимогам сучасного суспільства до майбутніх професіоналів. Освіта 4.0 переосмислює освіту як інклюзивний досвід, що триває впродовж усього життя, який покладає відповідальність за розвиток навичок на учня, а вчителі та наставники виступають у ролі фасилітаторів і помічників.

Згідно з результатами Всесвітнього економічного форуму 2023 року, виділяють три найважливіші навички, які відіграють центральну роль у навчальному плані кожного учня (World Economic Forum, 2023).

1. *Вирішення проблем.* Здобувачі освіти, які вміють вирішувати проблеми, підходять до них із зацікавленням, готові прийняти виклик, що постає перед ними. Працюючи самостійно або разом з іншими, вони вивчають ситуацію й ставлять запитання, щоб виявити першопричину проблеми, спільно шукають потенційні рішення після того, як причину встановлено, експериментують і тестують рішення в невеликих масштабах, аналізують результати цих тестів, виділяють найкраще рішення й продовжують відстежувати рішення, щоб переконатися, що воно дійсно вирішує проблему. На цьому шляху здобувачі освіти розвивають і покладаються на «будівельні блоки» вирішення проблем: креативність, аналіз даних, наполегливість і критичне мислення.

2. *Співпраця.* По суті, співпраця полягає в тому, щоб добре працювати з іншими, іноді в якості лідера команди, а іноді в якості члена команди. Студенти, які співпрацюють, піддаються впливу достовірної інформації й ефективного переконання, а також виявляють готовність змінити свою думку, коли стикаються з фактами, що суперечать їхнім початковим переконанням. Ефективні колабораціоністи будують стосунки з усіма типами особистостей, стилями роботи та походженням, швидко діють, щоб знизити напругу та вирішити конфлікти в будь-якій команді. Крім того, вони шанобливо ставляться до співрозмовників, незалежно від того, чи спілкуються вони особисто, на камеру, через аудіо, пишуть у будь-якій формі (від малоконтекстних мікроповідомлень до розлогих звітів) або активно слухають.

3. *Адаптивність.* Здатність постійно адаптуватися до нових ситуацій і реалій довгий час недооцінювалася, оскільки «адаптивність» складно визначити. Навички адаптивності варіюються від певного комфорту в умовах невизначеності, раптових змін і незнайомих обставин до здатності приймати ефективні рішення та розробляти інноваційні рішення під тиском. Молодь, яка вміє адаптуватися, легко переходить від ролі послідовника до ролі лідера і назад. Вони відкриті до можливостей вивчати нові теми, опановувати нові навички та випробовувати себе (Education 4.0, 2023).

Необхідним підґрунтям для підвищення ефективності та успішності навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти значною мірою залежить від рівня емоційного інтелекту. Розвиток емоційного інтелекту сприяє покращенню самоусвідомлення та саморегуляції здобувачів вищої освіти, які, своєю чергою, дають змогу студентам зрозуміти, як їхні почуття впливають на виконання навчальної роботи та приймати продумані рішення та впевнено виконувати навчальні завдання.

Висновки дослідження та перспективи подальших розвідок в обраному напрямі. Емоційний інтелект визначається як здатність ідентифікувати, аналізувати та контролювати власні емоції, а також емоції інших людей, має вирішальне значення у визначенні особистого успіху

та благополуччя. Навички міжособистісного спілкування стають усе більш важливими для роботодавців на додаток до технічних компетенцій, і це перетворює емоційний інтелект на вирішальний психодідактично феномен що потребує розвитку в здобувачів вищої освіти. Успішність навчання в сучасному світі, що швидко змінюється, залежить не лише від технічних навичок, але й від таких нематеріальних рис, як емоційний інтелект та кар'єрна спрямованість. Вивчення наукового підґрунтя процесів прямо чи опосередковано пов'язано з розвитком здатності особливості ідентифікувати, розуміти та контролювати власні емоції, а також емоції інших людей останнім часом привертає до себе значну увагу. Прихильність людини до обраного професійного шляху та майбутнього місця роботи відображається в її кар'єрній спрямованості, старанності під час навчання, яка також визнана важливим чинником щодо визначення добробуту здобувачів освіти та ефективності їхнього навчання.

Отже, можемо дійти узагальнювального висновку про те, що позитивні результати та досягнення високих показників у навчанні тісно пов'язані з емоційним інтелектом, який є здатністю ідентифікувати, розуміти та регулювати власні емоції, а також емоції інших людей.

Представлене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми впливу рівня розвитку емоційного інтелекту на підвищення успішності й ефективності навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Перспективним для наших подальших наукових розвідок вбачаємо дослідження впливу рівня розвитку емоційного інтелекту на активацію психолого-педагогічної рефлексії та динаміку результатів навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Використані джерела

- Васильєва, Д., Заболотна, О., Калініна, Л., Локшина, О., & Топузов, О. (2023). *Європейська якість навчання для кращої успішності учнів*. Посібник для вчителів. Дрогобич: ТзОВ «Трек ЛТД».
- Кремень, В., Ничкало, Н., Лук'янова, Л., Лазаренко, Н. (ред.). (2024). *Освіта для цифрової трансформації суспільства*. Монографія. Київ: ТОВ «Юрка Любченка».
- Топузов, О., Чалий, А. (2023). Індивідуалізація навчання психолого-педагогічних дисциплін у процесі підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти. *Молодь і ринок*, 10(218), 7–11.
- Amalu, M. N. (2018). Emotional intelligence as predictor of academic performance among secondary school students in Makurdi Metropolis of Benue State. *International Journal of Scientific Research in Education*, 11(1), 63–70.
- Aristova, N. O., Malykhin, O., & Melikova, S. (2021). Development of Future English Language Teachers' Self-Efficacy Levels: Blended Learning Versus Face-to-Face Instruction. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 303–318.
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., & Salovey, P. (2011). Emotional Intelligence: Implications for Personal, Social, Academic, and Workplace Success. *Soc Personal Psychol Compass*, 5, 88–103.
- Chaudhry, A., & Usman, A. (2011). An investigation of the relationship between employees' emotional intelligence and performance. *African Journal of Business Management*, 5(9), 3556–3562.
- Datta, P. (2015). Emotional Intelligence in Relation to Academic Achievement of Undergraduate Students. *Research Nebula*, 3(4), 204–210. <http://ycjournal.net/ResearchNebula/ResearchDocuments/EmotionalI635577979751607500.pdf>
- Education 4.0: Here are 3 skills that students will need for the jobs of the future*. (2023). <https://www.weforum.org/stories/2023/01/skillssets-cultivated-by-education-4-0-davos23/>
- Malykhin, O., Aristova, N., Dichek, N., & Dyka, N. (2021). Formation of top job skills of tomorrow among computer engineering and information technologies undergraduate students in the process of learning English. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, 2, 249–254.
- Malykhin, O., Aristova, N. O., Kalinina, L., & Opaliuk, T. (2021). Developing Soft Skills among Potential Employees: A Theoretical Review on Best International Practices. *Postmodern Openings*, 12 (2), 210–232.
- Malykhin, O., Aristova, N., Kugai, K., Vyshnevskaya, M., & Makhovych, I. (2024). Soft skills development in the english language classroom: students' perspectives on the problem. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 182–193.

- Malykhin, O., & Aristova, N. (2021). Soft skills development strategies for future teachers of Maths and Natural Sciences in the process of learning English for Specific Purposes. *Підготовка майбутніх учителів фізики, хімії, біології та природничих наук в контексті вимог нової української школи*, 28–31.
- Malykhin, O., Aristova, N., & Melikova, S. (2021). Soft skills development strategies for computer engineering and information technologies undergraduate students devised in the process of learning English. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, 2, 255–260.
- Romanelli, F., Cain, J., & Smith, K. M. (2006). Emotional intelligence as a predictor of academic and/or professional success. *Am J Pharm Educ*, 70(3), 69.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Bobik, C., Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodes, E., & Wendorf, G. (2001). Emotional intelligence and interpersonal relations. *J Soc Psychol*, 141(4), 523–536.
- Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N., Popov, R., & Zasyekina, T. (2022). Individualized learning in the context of blended mode of the educational process in secondary school: challenges and expectations. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. proceedings of the international scientific conference*, 1, 560–571.
- World Economic Forum. (2023). <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2023/>

References

- Amalu, M. N. (2018). Emotional intelligence as predictor of academic performance among secondary school students in Makurdi Metropolis of Benue State. *International Journal of Scientific Research in Education*, 11(1), 63–70. (in English).
- Aristova, N. O., Malykhin, O., & Melikova, S. (2021). Development of Future English Language Teachers' Self-Efficacy Levels: Blended Learning Versus Face-to-Face Instruction. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 303–318. (in English).
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., & Salovey, P. (2011). Emotional Intelligence: Implications for Personal, Social, Academic, and Workplace Success. *Soc Personal Psychol Compass*, 5, 88–103. (in English).
- Chaudhry, A., & Usman, A. (2011). An investigation of the relationship between employees' emotional intelligence and performance. *African Journal of Business Management*, 5(9), 3556–3562. (in English).
- Datta, P. (2015). Emotional Intelligence in Relation to Academic Achievement of Undergraduate Students. *Research Nebula*, 3(4), 204–210. <http://ycjournal.net/ResearchNebula/ResearchDocuments/EmotionalI635577979751607500.pdf> (in English).
- Education 4.0: Here are 3 skills that students will need for the jobs of the future. (2023). <https://www.weforum.org/stories/2023/01/skillsets-cultivated-by-education-4-0-davos23/> (in English).
- Kremen, V., Nychkalo, N., Lukianova, L., & Lazarenko, N. (eds.). (2024). *Osvita dlia tsyvrovoi transformatsii suspilstva*. Monohrafiia. Kyiv : TOV «Iurka Liubchenka». (in Ukrainian).
- Malykhin, O., Aristova, N., & Melikova, S. (2021). Soft skills development strategies for computer engineering and information technologies undergraduate students devised in the process of learning English. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, 2, 255–260. (in English).
- Malykhin, O., & Aristova, N. (2021). Soft skills development strategies for future teachers of Maths and Natural Sciences in the process of learning English for Specific Purposes. *Pidhotovka maibutnix uchyteliv fizyky, khimii, biolohii ta pryrodnychyykh nauk v konteksti vymoh novoi ukrainskoi shkoly*, 28–31. (in Ukrainian).
- Malykhin, O., Aristova, N. O., Kalinina, L., & Opaliuk, T. (2021). Developing Soft Skills among Potential Employees: A Theoretical Review on Best International Practices. *Postmodern Openings*, 12 (2), 210–232. (in English).
- Malykhin, O., Aristova, N., Dichek, N., & Dyka, N. (2021). Formation of top job skills of tomorrow among computer engineering and information technologies undergraduate students in the process of learning English. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, 2, 249–254. (in English).
- Malykhin, O., Aristova, N., Kugai, K., Vyshnevskaya, M., & Makhovych, I. (2024). Soft skills development in the english language classroom: students' perspectives on the problem. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 182–193. (in English).

- Romanelli, F., Cain, J., & Smith, K. M. (2006). Emotional intelligence as a predictor of academic and/or professional success. *Am J Pharm Educ*, 70(3), 69. (in English).
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Bobik, C., Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodes, E., & Wendorf, G. (2001). Emotional intelligence and interpersonal relations. *J Soc Psychol*, 141(4), 523–536. (in English).
- Topuzov, O., & Chalyi, A. (2023). Indyvidualizatsiia navchannia psykhologo-pedahohichnykh dystsyplin u protsesi pidhotovky zdobuvachiv druhoho (mahisterskoho) rivnia osvity. *Molod i rynek*, 10(218), 7–11. (in Ukrainian).
- Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N., Popov, R., & Zasiakina, T. (2022). Individualized learning in the context of blended mode of the educational process in secondary school: challenges and expectations. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. proceedings of the international scientific conference*, 1, 560–571. (in English).
- Vasyliieva, D., Zabolotna, O., Kalinina, L., Lokshyna, O., & Topuzov, O. (2023). *Yevropeiska yakist navchannia dlia krashchoi uspishnosti uchniv. Posibnyk dlia vchyteliv*. Drohobych: TzOV» Trek LTD. (in Ukrainian).
- World Economic Forum*. (2023). <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2023/>. (in English).

Anton Chalyi, PhD student, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Research interests: higher school pedagogy; modern didactics; individualization of student learning in the educational process of applicants for the second (master's) level of higher education.

THE INFLUENCE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON THE SUCCESS AND EFFECTIVENESS OF TEACHING STUDENTS OF THE SECOND (MASTER'S) LEVEL OF HIGHER EDUCATION

Abstract. The article demonstrates the influence of the level of development of emotional intelligence on improving the success and efficiency of teaching students at the second (master's) level of higher education. Emotional intelligence is an individual's ability to analyse his or her own emotions and to understand the emotions of other people. It is the ability to distinguish between different emotions and to label them correctly. Emotional intelligence shapes a person's thinking and behaviour. Research on emotional intelligence is gaining popularity among psychologists, educators and specialists in related fields. An adequate level of emotional intelligence development is a prerequisite for improving the efficiency and success of the second (master's) level of higher education. The development of emotional intelligence contributes to the improvement of students' self-awareness and self-regulation, which in turn enables them to understand how their feelings affect their work, to make informed decisions and to perform academic tasks with confidence. Emotional intelligence is defined as the ability to recognise, analyse and manage one's own emotions and those of others, which is critical to personal success and well-being. Interpersonal communication skills are becoming increasingly important to employers alongside technical skills, making emotional intelligence a critical personal skill that needs to be systematically developed in students. Successful learning in today's rapidly changing world depends not only on technical skills, but also on intangibles such as emotional intelligence and career orientation. The ability to recognise, understand and manage one's own emotions and those of others has recently attracted considerable attention not only from academics but also from practitioners and professionals in various fields. A person's commitment to their chosen career path and future workplace is reflected in their career orientation and diligence in their studies, which is also recognised as an important factor in determining students' well-being and the effectiveness of their learning. Positive results and high academic performance are associated with emotional intelligence, which is the ability to recognise, understand and regulate one's own emotions and those of others.

Keywords: general intelligence, emotional intelligence, academic performance, learning effectiveness, students, postgraduate (master's) students.